

Jussi Jäppinen

Viimeisen kesän maisemia

AIKAMATKAILUA
SUOMESSA
1939–2019

Sisällys

Johdanto	9
Hans Wagner	21
Helsinki	23
Helsingistä itään	45
Viipuri	69
Kohti Saimaan rantoja	97
Sortavala ja Valamo	121
Punkaharjun kautta Savonlinnaan	146
Päivi Kosonen	155
Pokkeaminen Kolilla	167
Savoon päin	173
Kuopio	185
Kohti pohjoista	200
Napapiirille	216
Kiireellä Hämeeseen	241
Tampere, Lahti, Hämeenlinna	255
Kierros päättyy Lounais-Suomeen	274
Matkan jälkeen	295
Lähteitä	300

Maalaistalo Oulujoen koskivenereitin varrelta kesällä 1939. Lukuisista yrityksistä huolimatta kuvan taloa ei ole pystytty 80 vuoden jälkeen nimeämään.

Englantilaiset lehtimiehet saapuivat eilen.

Suomi-tuntemusta Englannissa pitäisi lisätä, oli heidän yhteinen mielipiteensä.

Tänään tutustuminen Helsinkiin, pääministerin teekutsut ja ulkoministerin päivälliset.

Helsingin Sanomat 27.6.1939

Tulevien Helsingin olympiakisojen vuoksi Suomen Matkailijayhdistyksessä ja Suomen Matkat -yhdistyksessä syntyi kokonaan uutena ajatuksena tehdä värikuvateos olympialaisten isäntämaasta Suomesta. Koska värivalokuvaus oli Suomessa vielä lähes olematonta – ja muuallakin maailmassa harvinaista – käännettiin tekniikasta jo kokemusta saaneen saksalaisen valokuvaaja Hans Wagnerin puoleen. Yhdyshenkilönä ja myöhemmin hänen opapaanaan Suomen-matkalla toimi Saksassa Wagnerin värivalokuvakurssilla opiskellut valokuvaaja Päivi Kosonen.

Hans Wagner saapui DKW-autoineen, kameroineen, matkatavaroineen ja musiitinpanovälineineen laivalla Helsinkiin juhannuksen aikaan vuonna 1939. Suomen Matkailijayhdistyksessä Aleksanterinkatu 7:ssä tehdyn reittisuunnitelman jälkeen työ saattoi alkaa. Helsingistä mat-

ka jatkuisi itään rannikkoa pitkin Viipuriin ja Karjalaan, sieltä hiekkateitä pitkin ja välillä vähän laivallakin monen mutkan kautta kohti Kuopiota. Savosta Oulun ja Rovaniemen kautta ajettaisiin Petsamoon, sitten takaisin etelään Hämeeseen ja lopulta Turkuun, josta auto lastattaisiin laivaan paluumatkaa varten.

Kuvausten pääkohteina olivat Matkailijayhdistyksessä tärkeimmiksi koetut nähtävyydet, maisemakohteet ja rakennukset. Yöpymispaikkoina hyödynnettiin mahdollisimman paljon Matkailijayhdistyksen omistamia hotelleja ja matkailumajoja. Jostain syystä koko länsirannikko Oulun ja Turun välillä jäi pois Wagnerille suunnatusta ohjelmasta.

Toisaalta, kun tutkii tuon ajan matkailun painopisteitä, huomaa helposti että lännen kaupungit Raahe, Kokkola, Vaasa, Pori ja Uusikaupunki katsottiin vähäisemmiksi matkailukohteiksi kuin esimerkiksi itäpainotteiset Imatra, Viipuri, Valamo, Savonlinna ja Kuopio. Oman kokonaisuuden muodostivat sitten pohjoisen Oulu, Rovaniemi, uudet tunturikohteet ja Petsamo.

Vajaan viiden viikon aikana Wagner otti yhteensä satoja valokuvia, usein monta kuvaa samasta kohteesta eri filmeille. Filmien testaus ja niiden ominaisuudet eri valaistusolosuhteissa lieenee ollutkin yksi matkan sivujuonteita. Siitä kertoo musiitinpanoissa normaalien kohdekuvaus-

ten joukossa siellä täällä olleet hyvinkin tarkat tekniset tiedot muun muassa valotusajoista tai suljinaukoista. Pääkuvat tallentuivat muutama vuosi aiemmin kehitetylle Agfan väridiafilmille ja vertailuaineisto Kodakin vastaavalle diafilmille. Lisäksi kuvia syntyi mustavalko-otoksina. Kierroksen päätyttyä heinäkuun lopulla oli kuva-aineisto uutta Suomesta kertovaa värivalokuvateosta varten filmirullilla kehittämistä vaille valmis.

Ja sitten. Vain runsas kuukausi sen jälkeen, kun Hans Wagner autoineen lähti Turun satamasta Ruotsin kautta kohti Saksaa, hyökkäsivät hänen kotimaansa joukot Puolaan syyskuun ensimmäisenä päivänä. Toinen maailmansota alkoi. Vain vajaat kolme kuukautta siitä kajahtivat ns. Maililan laukaukset. Suomikin ajautui sotaan.

Merkkejä tulevasta oli ollut havaittavissa jo aiemminkin, mutta pitkin syksyä ilmapiiiri synkentyi myös konkreettisesti. Neuvostoliitto vaati alueita Suomesta, armeija kutsuttiin ylimääräisiin harjoituksiin, joukkoja keskitettiin itärajan tuntumaan, josta puolestaan siviilit siirrettiin kauemaksi sisämaahan.

Ja seuraavan kesän Helsingin olympialaiset peruttiin. Värikuvateos Suomesta jäi tekemättä.

•

Hans Wagnerin ja Päivi Kososen matkareitti kesällä 1939. Matka alkoi juhannuksena Helsingistä ja päättyi heinäkuun loppupuolella Turun satamaan. Siellä täällä he tekivät reitiltä pieniä poikkeamia. Matkan varrella hyödynnettiin mahdollisimman tehokkaasti Suomen Matkailijayhdistyksen hotelleja ja retkeilymajoja.

HW

Yksi 1930-luvun lopun modernin arkkitehtuurin ”olympiakuntoon” saatettu kuvakulma löytyi linja-autoaseman pihasta. Arkkitehti Viljo Rewellin, Niilo Kokon ja Heimo Riihimäen suunnittelema väliaikaiseksi tarkoitettu funkistyylinen vaalea Lasi-palatsi Bio Rex -elokuvateattereineen, liikehuoneistoineen ja ravintoloineen oli valmistunut vuonna 1936. Sen taakse nousi pari vuotta myöhemmin komea Postin pääkonttori. Aukiolla sijainneeseen savupiippuun sijoitettiin matkustajia palveleva kello.

Loppukesällä 2018 aukiosta tuli jälleen suomalaisen arkkitehtuurin näyteikkuna, kun kuvan maisemaan ilmestyi JKMM Arkkitehdit -toimiston suunnittelema, suureksi osaksi maanalainen taidemuseo *Amos Rex*. Samalla aukiolle syntyi kaupunkilaisille ja turisteille uudenlainen kaupunkitila veistoksellisine kupolimuuotoineen. Vuonna 1952 valmistunut Sokoksen tavara-talo täydentää näkyvän ajallista kerroksellisuutta.

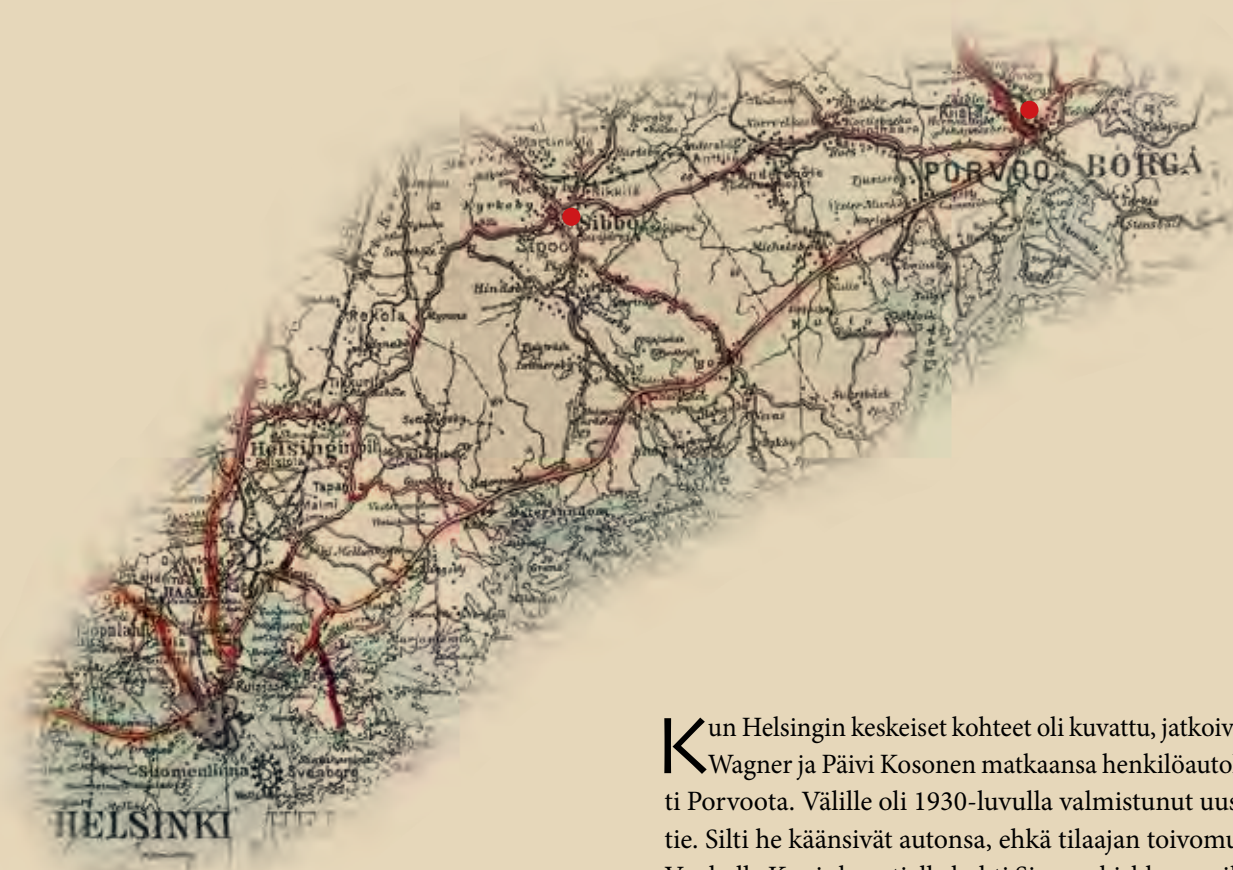

JJ

11

HELSINGISTÄ ITÄÄN

Kun Helsingin keskeiset kohteet oli kuvattu, jatkoivat Hans Wagner ja Päivi Kosonen matkaansa henkilöautolla kohti Porvoota. Välille oli 1930-luvulla valmistunut uusi suora tie. Silti he käänsivät autonsa, ehkä tilaajan toivomuksesta, Vanhalle Kuninkaantielle kohti Sipoon kirkkoa, vaikka sitä ei ollut merkitty edes uuteen *Finnland Reiseführer* -opaskirjaan. Viereisellä sivulla tienvarsimaisema muutama kilometri ennen saapumista Sipoon kirkolle kesällä 2018.

Albert Edelfelt (1854–1905): ”Porvoo Linnamäeltä nähtynä”, 1892.

Haikon kartano

Tuolla se mäntyvanhus vielä on! Aika uskomatonta, että Albert Edelfeltin yli sata vuotta sitten maalaama ikihonka on yhä olemassa Porvoon Linnamäellä... Mikä pettymys on katsoa sata vuotta myöhemmin Edelfeltin männyltä avautuvaa näkymää verrattuna hänen Linnamäen maalaukseensa. Koko maisema on täysin tukossa.

Näin alkoi toimittaja Paula Palomäen juttu *Helsingin Sanomissa* marraskuussa 1998. Parikymmentä vuotta myöhemmin tilanne ei ollut muuttunut miksiäkään, kun saavuin kansakouluajien värikynälaatikosta tutuksi tulleelle paikalle. Myös Hans Wagnerin listalle Porvoon Linnamäki oli merkitty.

JJ 2014

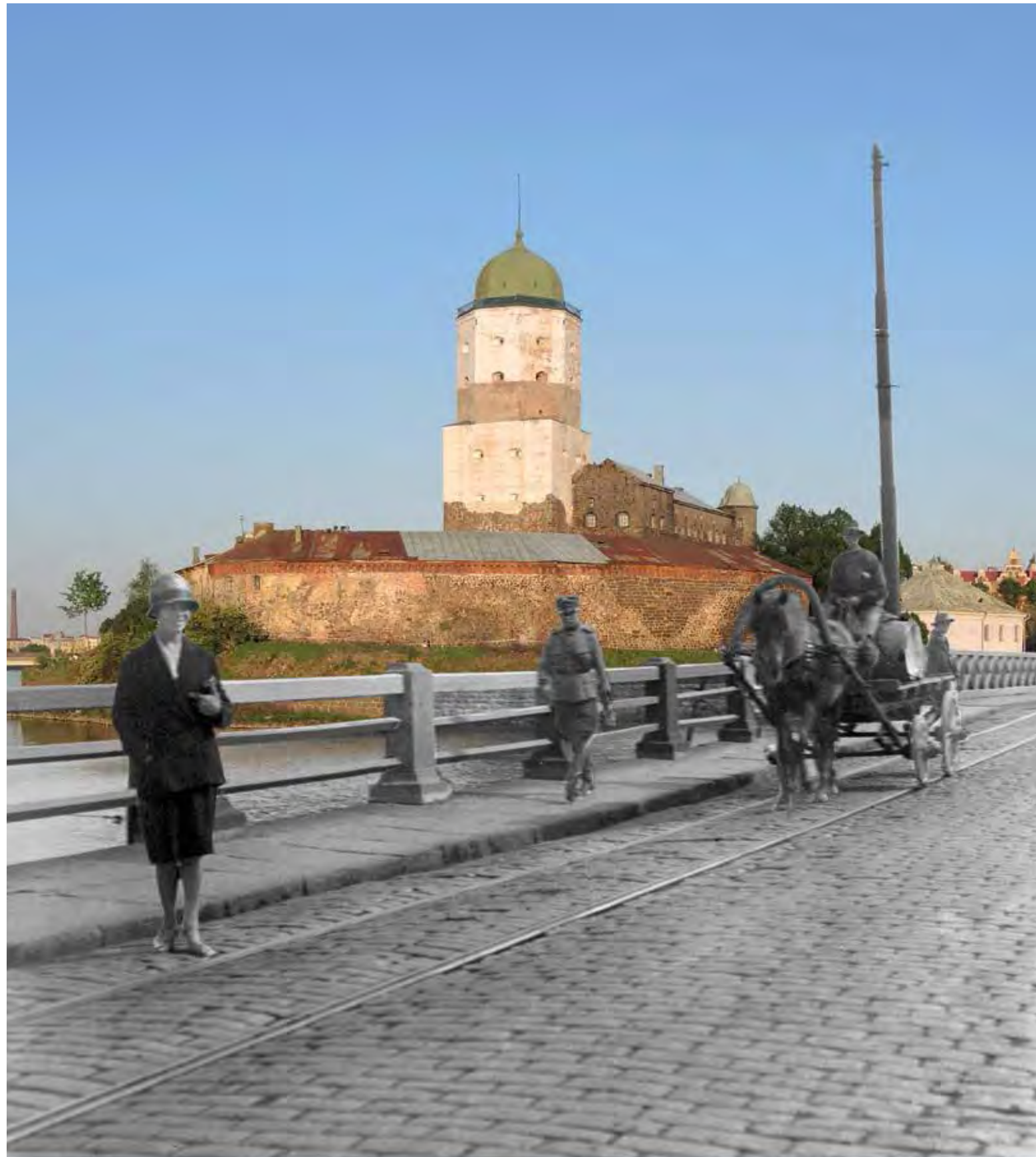
VIIPURI

Finland Reiseführer 1939

Viipurin linnan yli lentävää satojen lintujen parvea katsoessani tulee väistämättä mieleeni niiden olemattomat rajamuodollisuudet. Yhtä vapaasti sai Hans Wagner ajaa DKW-autollaan Viipuriin, Suomen kansainvälisimpään kaupunkiin kesä-heinäkuun vaihteessa 1939. Karjalaisten iki-

vanhalle kauppapaikalle kasvanut kaupunki oli vuosisatojen aikana kokenut kukoistusta ja kovia kohtaloita. Ilmapiiri oli jälleen jännittynyt, ja seuraava tyrmäys odottikin vain muuttaman kuukauden päässä. Se ei kuitenkaan Wagnerin valokuvissa näy millään tavalla.

Alpo Halmgren 1927 / JJ 2014

HV

Suurista muutoksista huolimatta, joista joutuminen vieraan vallan alle ei ole vähäisin, Viipurissa on monin paikoin säilynyt ikuiselta tuntuva ajattomuus. Linnansillalla onkin helppo kuvitella isoäitini poseeraamassa lähes sata vuotta sitten taustanaan Viipurin linna. Yhtä helppo on nähdä Hans Wagnerin 80 vuotta sitten pysähtyvän ”Suomen kauneimman katunäkymän” edessä Vesiportinkadulla ja ottavan mustavalkokuvan kadun päässä seisovasta vanhasta kellotornista.

JJ

JJ

Yksi Suomen historian keskeisiä monumentteja on Olavinlinna Savonlinnassa. Linnaa alettiin rakentaa Viipurin käskynhaltija Erik Akselinpoika Tottin toimesta vuonna 1475. Sen jälkeen sitä on laajennettu, korjattu ja vahvistettu useita kertoja. Linnan isännät ovat vaihtuneet useasti vuosisatojen kuluessa. Sen sotilaallinen merkitys väheni ensi kerran jo vuonna 1617 valtakunnan ra-

jan siirryttyä idemmäksi Stolbovan rauhan seurauksena. Viimeiset puolisoitoistasataa vuotta Olavinlinnaa on hoidettu muinaismuistona ja matkailukohteena.

Suurelle yleisölle Olavinlinnan hahmo alkoi tulla tutuksi 1840-luvun puolivälistä lähtien, kun se itseoikeutettuna kohteena pääsi Tope-liuksen *Finland framstäldt i teckningar* -teokseen.

P. A. Kruskopf

HW

Hans Wagnerille Olavinlinna oli itsestään selvä kuvauskohde kesällä 1939. Laivalta otetusta kuvasta nähdään, että muutamat linnan yksityiskohdat ovat sadassa vuodessa muuttuneet. Silmiinpistävää on myös puiden suuri määrä. Alakuvassa sama näkymä kesällä 1993. Uutena elementtinä kuvaan on linnanpihan ylle ilmestynyt ooppera-yleisöä sateelta suojaava valkoinen kangaskatto.

JJ

HW

JJ

Kolivaaran huipulta on mitä ihanin näkö-
ala, ei ainoastaan itäänpäin yli koko suu-
ren Koliniemen ynnä sen monien kapeitten
ja mutkaisten niemenkärkien sekä yli koko
suuren Pielisjärven laajan alan ja sen luke-
mattomien, samoin monikoukeroisten saari-
en niin pitkälle kuin silmä kantaa ... Näköala
on niinkuin sanottu, hurmaava, jota paitsi
vuori-ilma siellä tuntuu niin kevyeltä, että
heikotkin naiset ilman liiallista ponnistelua
jaksavat kiivetä harjun ylänneille.

Suomen Matkailijayhdistyksen neliosai-
sen *Matkasuuntia Suomessa* -opassarjan

vuonna 1888 julkaistussa I osassa Kolista
mainitut laatusanat pitävät edelleen paik-
kansa. Viimeisen lauseen sisältö saattaisi
tosin olla nykyään erilainen.

Hans Wagnerin ottamassa ikonisessa
valokuvassa Päivi Kosonen on asettautu-
nut istumaan Ukko-Kolin huipulle ihaile-
maan edessään avautuvaa maisemaa. Täy-
dellisyydestä puuttuu vain kansallispuku.
Ajattomuudesta kertoo se, että on helppo
kuvitella Päivi istumassa samalla paikalla
80 vuoden jälkeenkin.

JJ / HW

HW

Kuopion kauppatori on kaikkien tuntema savolaisen elämänmenon keskipiste ja näyteikkuna. Ei ole siis ihme, että Hans Wagnerinkin tie kulki torille kesällä 1939. Hänen käymistään paikoista ei monikaan yksittäinen kohde saanut kuvi-

en määrässä mitattuna sellaista huomiota kuin Kuopion tori.

Olen käynyt torilla 40 vuoden aikana parikymmentä kertaa kuvaamassa tai muuten vain. Toripöydät ovat vaihdelleet paikkaa, muoti on muuttunut, kahviloita tullut lisää

ja myytävät tavarat ovat saattaneet vaihtua, mutta tunnelma on aina ollut hyvä. Kokonaisuutta vahtii ajattomalla arvovallallaan arkkitehti Frans Sjöströmin suunnittelema kaupungintalo. Vuonna 1974 se vain vaihtoi värinsä.

21

KOHTI POHJOISTA

Kuopion jälkeen seuraava kohdekaupunki Wagnerin ohjelmassa oli Perämeren rannalla sijaitseva Oulu. Sitä ennen matkan varrella tuli vastaan Suomen Matkailijayhdistykselle tärkeä kohde, Oulujoen koski-venereitti Vaalasta Muhokselle. Tähän asti Hans Wagner ja Päivi Kosonen olivat pysähdelleet kuvaamaan eri kohteissa aina lyhyiden, korkeimmillaankin sadan kilometrin matkataipaleiden jälkeen.

Nyt oli edessä 250 kilometrin matka Vaalaan, jolta väliltä ei ole tiedossa yhtään Wagnerin valokuvaa. Reitin varrella sijaitsivat muun muassa Iisalmen ja Kajaanin kaupungit sekä pienen poikkeaman päässä Maaningan Tuovilanlahden Korkeakoski.

Kaksi kuvausmatkoillani mieleeni jäänyttä kohdetta Kuopiosta pohjoiseen mentäessä: pysäyttävä ja mahtava. Yllä ”arktinen” maisema, jota Hans Wagnerin aikaan ei ollut olemassa. Kyseessä on Siilinjärvelä vuonna 1969 toimintansa aloittaneen fosfaattikaivoksen sivutuot-

teenä syntynyt kipsin läjitysalue, noin 55 miljoonaa tonnin kipsivuori. Alakuvassa näkyvä Suomen korkein vapaana virtaava vesiputous, 36 metriä korkea Maaningan Korkeakoski oli mukana jo Topeliuksen *Finland framstäldt i teckningar* -teoksessa 1840-luvulla.

HW / JJ

HW

Hellepäivä ja napapiirin läheisyys, siinä yhdistelmä, joka sai Hans Wagnerin kameroineen menemään Rovaniemellä uimarannalle. Se sijaitsi Kemijoen varrella vastapäätä Hotelli Pohjanhovia. Samanlaiset kaksi vähän yli 30 asteen hellepäivää sain itsekin viettää kaupungissa. Rannalla oli paljon lämmöstä nauttivia ihmisiä, kaupunkilaisia ja turisteja. Oli helppo kuvitella ja nähdä Wagnerin värikuvia katsomalla, miltä samalla rannalla näytti ja tuntui vuosikymmeniä sitten. Rantaviivan linjat jopa muutamina yksityiskohtineen oli tunnistettavissa. Vain kaupunkikuvaa hallitseva Jätkäkynttilä taustalla kertoi nykyajasta.

JJ

JJ

HW

KIIREELLÄ HÄMEESEEN

Petsamossa Jäämeren rannalla ja parilla saarella käynti oli Hans Wagnerin Suomen-vierailun huippukohta ja samalla jonkinlainen henkinen päätepiste. Se näkyy ennen kaikkea otettujen valokuvien määrässä. Paluumatkalla Rovaniemen jälkeen seuraava selkeä määränpää oli yli 700 kilometrin päässä sijaitseva Pyynikin torni Tampereella. Muutamia maisemakuvia matkalta voi ehkä tunnistaa. Viimeisin selkeästi nimetty kohde ennen Tamperetta oli kangaspuiden ääressä istuva nainen Rantsilassa Oulun eteläpuolella.

Kuvaamatta jäi muiden muassa Jyväskylä. Olisi ollut mukava nähdä Wagnerin valinnat ja tulkinta kotiseudustani. Olen seuraaville sivuille kuitenkin poiminut muutaman otoksen ”tyhjäksi jääneeltä” taipaleelta.

Yksi syy olemattomaan kuvamäärään voi olla se jo johdannossa mainitsemani asia, että Suomen Matkailijayhdistyksen listalla ei tällä Oulun alpuolisella alueella yksinkertaisesti ollut Valamoon, Viipuriin, Koliin tai Petsamoon verrattavaa matkailuhoukutinta. Jyväskylän kohdalla saattaa olla niinkin, että heinäkuun puolen välin jälkeen seudulla oli sopivasti muutama sade- ja ukkospäivä.

HW

Wagner on pysäyttänyt autonsa viljan jauhamiseen tarkoitetun kuusisiipisen ns. harakkamyllyn nähdes-
sään. Siinä yläosa on käännetty tuulta päin ja alaosalla se on tuettu tukevasti maahan.

Tuulimyllyt ovat suurentuneet ja käyttötarkoitus on muuttunut. Vuoden 2018 lopussa Suomessa toimi
698 tuulivoimalaa. Ne tuottivat 6,7 prosenttia maamme käyttämästä sähköstä.

Vuonna 1939 maa- ja metsätalous oli selvästi suurin elinkeino Suomessa. Maamme 2,6 miljoonasta pellohehtaaris- ta puolet oli heinäpeltoja. Wagnerin auto- matka osui parhaaseen heinänteko-aikaan, jolloin heinänteko, heinäseipäät ja heinä-

korjuu näkyivät maisemassa eri puolilla Suomea. Käytännössä kaikki heinätyöt tehtiin ihmisvoimin ja hevosten avulla.

Uuden vuosituhannen toisen vuosi- kymmenen lopulla maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen osuus on vain noin neljä

prosenttia työvoimasta. Heinänviljely on vähentynyt huomattavasti. Traktorit ovat korvanneet hevoset, ja maisemaa elävöit- täneiden heinäseipäiden tilalle on ilmes- tynyt valkoisia muovipaaleja kuten tässä pohjanmaalaisessa maisemassa.

Kun pohjoisesta saavuttiin Keski-Suomeen, muuttui maisema nelostien molemmin puolin pitkistä tasaisista pelto-, metsä- ja suotaipaleista järvien, metsien ja mäkien vaihtelevaksi labyrintiksi. Yläkuvassa näkyvää Keiteleen Niinilahden ylittävää Kautian kivisiltaa pitkin Wagnerkin ajoi aikoinaan autollaan kohti

Jyväskylää. Museokohteena säilytetty silta jäi pois käytöstä 1960-luvun alussa, kun kuvan vasemmassa reunassa vilahtava uusi suurempi nelostie valmistui. Vuonna 2010 otetussa alakuvassa nelostien maisemaa hallitsee edellisen vuoden lokakuussa käyttöön otettu Hännilänsalmen 276 metriä pitkä maantiesilta Viita-

saaren eteläpuolella. Uuden sillan viereltä on juuri purettu vuonna 1962 valmistunut riippusilta. Sille johtanutta tielinjaa maisemoidaan kuvassa parhaillaan. Riippusilta puolestaan oli korvannut paikalla liikennöineen lossin, jolla 1930-luvulla-kin ylitettiin tämä Keiteleen luonnonkaunis kapeikko.

Valmistuessaan vuonna 1925 Suomen suurimpiin voimalaitoksiin kuulunut mänttäläisen G. A. Serlachius Oy:n Kuhankosken voimalaitos Laukaassa näkyi 1930-luvun lopulla hyvin Nelostielle. Kesällä 2019 Koskienergia Oy:n omistama voimalaitos on

edelleen toiminnassa, mutta näkymä vastarannalle kantatie 637:ksi muuttuneelta entiseltä Nelostieltä on kasvillisuuden peitossa. Tukinuitto Keiteleen ja Päijänteen välillä lopetettiin kokonaan vuonna 2002.

Jyväskylä on 2010-luvun loppuun mennessä kasvanut yli 140 000 asukkaan kaupungiksi. Kun se vuonna 1939 oli asukasluvultaan Suomen 16:nneksi suurin kaupunki, on järjestysluku nyt seitsemäs. Muutoksen rajuudesta kertoo sekin, että

kun keskikaupungilla oli 80 vuotta sitten nelisensataa puutaloa, on niitä nyt samalla alueella jäljellä kymmenkunta. Edellisen aukeaman pikkukuvassa taustalla näkyvästä Schaumanin vaneritehtaasta näkyy vuonna 1953 valmistuneesta Harjun vesi-

tornista otetussa yleiskuvassa enää toimintansa lopettaneen tehtaan piippu Lutakon uusien asuin- ja toimistokerrostalojen keskellä.
Vuoteen 1965 saakka kaupungin raja kulki keskellä Jyväsjärveä. Alueliitoksen jäl-

keen järven takana sijainneesta tuhannen asukkaan maaseutumaisesta Kuokkalasta on kehittynyt yli 17 000 asukkaan kaupunginosa. Kuvan oikeassa laidassa näkyy Jyväskylän yliopiston Ylistönrinteen kampuksen vaalea rakennusryhmä.

KIERROS PÄÄTTYY LOUNAIS-SUOMEEN

Vierumäellä käynnin jälkeen Hans Wagner palasi takaisin Helsinkiin hoitamaan muodollisuudet matkansa tilaajan, Suomen Matkailijayhdistyksen kanssa. Todennäköisesti Päivi Kosonen jäi myös Helsinkiin, koska häntä ei enää Turun seudun muutamissa kuvissa näy. Helsingistä Wagner jatkoi matkaansa Turkuun ja Naantaliin. Noissa kaupungeissa tehtyjen kuvausten jälkeen hän ajoi noin 3 600 kilometrin taipaleen Suomessa hyvin palvelleen DKW-autonsa Turun satamaan, josta kotimatka

Saksaan alkoi. Vierumäen ja Turun väliseltä matkalta ei värikuvia ole, mutta Suomen valokuvataiteen museossa on väliltä säilynyt pari Wagnerin mustavalkokuvaa.

Suomen vanhimmassa kaupungissa ja entisessä pääkaupungissa Turussa Hans Wagnerilla oli kaksi selkeää kuvauskohteita, Turun linna ja tuomiokirkko. Yksi mustavalkokuva linnasta ja kaksi värikuvaa kirkosta päätyivät *Viimeisen kesän* aineiston mukana Suomeen.

Helsingistä päin Turkua lähestyttäessä viimeisenä ennen päämäärää sijaitsee Kaarina, josta tuli kaupunki vuonna 2009. Kaarinan juuret ovat kuitenkin syvällä keskiajalla. Yksi muistutus siitä on Kuusiston piispanlinnan rauniot. Linnan rakentaminen aloitettiin jo vuonna 1317. Loistoaikaa

linnassa vietettiin 1400-luvulla Maunu II Tavastin aikana. Rakennus kärsi kuitenkin pahoja vaurioita tulipalossa vuonna 1485, jonka seurauksena kuningas Kustaa Vaasa määräsi sen purettavaksi. Kuva on vuonna 1985 teke­mästäni *Kaarina*-kuvateoksesta.

Johan Knutson

Suomen kautta aikojen ehkä tunnetuin rakennus ja historian muistomerkki, jo 1200-luvulla alkunsa saanut Turun linna, on ollut myös suosittu kuvauskohde. Vasemmalla olevassa Johan Knutsonin versiossa 1840-luvulta linna näyttää hyväkuntoiselta, vaikka todellisuudessa se ei tuolloin sitä ollut. Sen alla on isoisäni, Turun papan, valokuva samasta kulmasta 1920-luvun puolivälissä. Pikkukuvassa puolestaan on Hans Wagnerin mustavalkoinen tulkinta kesällä 1939. Viereisellä sivulla on oma näkemykseni 80 vuotta myöhemmin.

Alpo Haiminen

HW

JJ

JJ / Tanhuvaaran urheiluopisto

Helsingin vuoden 1940 olympialaisia varten valmistettiin virallisia kisatuotteita. Yksi niistä oli olympiahuopa, joita tammisaarelainen Pohjanlahden Verka-tehdas valmisti 2 500 kappaletta. Kaksi huopaa muutaman muun esineen kanssa saatiin pelastettua Viipurissa sijainneen Tanhuvaaran urheiluopiston tuhonneesta tulipalosta Talvisodan aikana.

Kesällä 1939 saksalainen Hans Wagner kameroineen kiersi Suomen Matkailuyhdistyksen ja Suomen Matkat -yhdistyksen kutsusta Suomea. Tekeillä oli värikuvateos olympialaisten tulevasta isäntämaasta. Sitten alkoi toinen maailmansota, olympialaiset peruttiin ja kuvat hautautuivat vuosikymmeniksi arkistoon.

Lähes 80 vuotta myöhemmin Jussi Jäppinen seurasi saksalaiskuvaajan jalanjalkia, jäljitti alkuperäiskuvien ottopaikat ja ikuisti uudet maisemat vanhojen rinnalle. Kymmeniä kuvateoksia ja tietokirjoja Wagnerin reitin varren kohteista itsekin tehneenä Jäppinen tuo lisää aikatasoja kuvakertomukseen. Kuvallisella aikamatkalla näkyy niin Suomen muutos kuin muuttumattomuuskin: jotkut kuvauspaikat olivat kasvaneet täyteen puita, toiset kerrostaloja, jossain aika näyttää pysähtyneen ja osaan paikoista ei enää pääse rajaa ylittämättä. Väreissä hehkuvaa poikkeuksellista kuvamateriaalia taustoittaa kertomus Hans Wagnerin matkasta sekä tiedot kuvatuista paikoista.

FT Jussi Jäppinen on palkittu tietokirjailija ja rakennetun kulttuuriympäristön tutkija. Hän sai Wagnerin alkuperäiset väridiat käsiinsä ensimmäisen kerran 1980-luvulla. Niistä syntyi kuvateos *Viimeinen kesä* (1985). Nyt käsillä olevassa kirjassa idea on jalostunut kertomukseksi maamme muutoksesta.

ISBN 978-952-300-532-7
KL 92.73

Kansi: Torielämää Kuopion torilla kesällä 1939 ja 2019.

Kuvat: Hans Wagner ja Jussi Jäppinen, kuvankäsittely Jussi Jäppinen